



Erectiele dysfunctie na prostaat- en/of blaasverwijdering

informatie voor patiënten

INLEIDING	3
WAT IS EEN ERECTIE?	4
SEKSUELE BELEVING	6
HET VERANDERDE SEKSLEVEN	8
BEHANDELINGEN EN HULPMIDDELEN	9
VRAGEN OF TWIJFELS	16

Wanneer het seksueel functioneren en/of de seksualiteitsbeleving na een operatie verstoord is, kunnen individuen of koppels niet steeds zomaar de 'seksuele draad' weer oppikken. Het is vaak een hele uitdaging om met deze veranderingen om te gaan. Sommige personen kiezen ervoor om het hoofdstuk 'seksualiteit' in hun leven (tijdelijk) af te sluiten. Anderen gaan actief op zoek naar nieuwe manieren om hun seksualiteit vorm te geven, eventueel met hulpmiddelen die in deze brochure worden besproken.

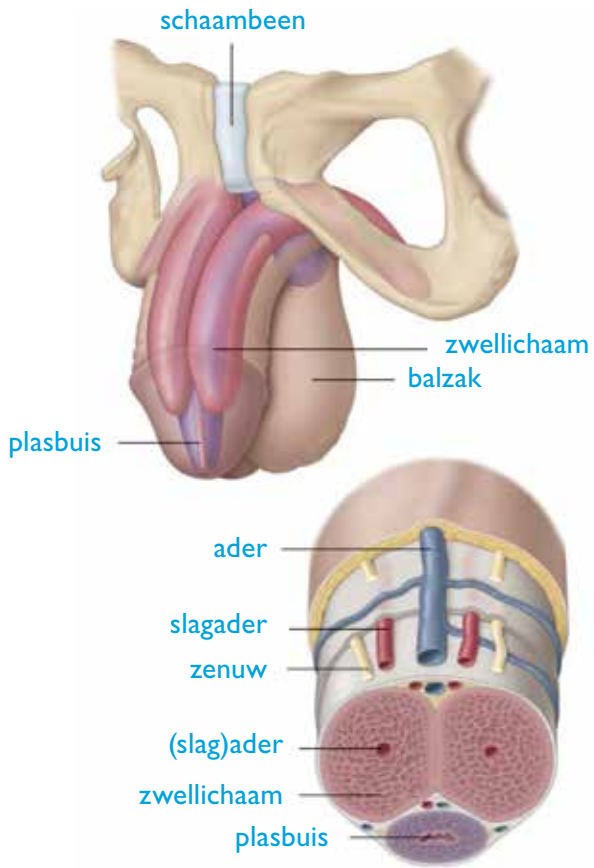
Een operatie in het bekken waarbij de prostaat of de blaas en de prostaat verwijderd worden, kan gevolgen hebben voor uw seksuele leven en seksualiteit. Die gevolgen zijn vrij uiteenlopend en kunnen stoornissen zijn zowel op vlak van erectie als van ejaculatie (de zaadlozing). Het orgasme of climaxgevoel blijft nagenoeg altijd intact, maar kan verschillen in intensiteit vergeleken met voor de ingreep.

WAT IS EEN ERECTIE?

Een erectie is een zwelling van de penis waardoor die groter en harder wordt, omdat de zenuwen gestimuleerd worden.

Die zenuwen zorgen er vervolgens voor dat de gladde spiercellen in de zwellichamen ontspannen en zich kunnen vullen met bloed. Wanneer die zwellichamen gevuld zijn en de penis stijf en groot is, worden de bloedvaten die zorgen voor de afvoer van het bloed, tijdelijk afgesloten. Het bloed blijft dan een bepaalde tijd in de penis waardoor de erectie kan aanhouden. Een erectie is dus het resultaat van een veelvoud aan factoren waaronder een goede bloedvoorziening en een goede werking van de zenuwen.

De leeftijd speelt een belangrijke rol in de kwaliteit van erecties. Onderzoek toonde aan dat ongeveer de helft van de mannen die mogelijk een blaas- en/of prostaatverwijdering moeten ondergaan, al minder vaak of minder kwalitatieve erecties krijgen. Dat omwille van factoren zoals leeftijd of hart- en vaatziekten.



© 2018 patients.uroweb ALL RIGHTS RESERVED

SEKSUELE BELEVING

Mannelijke seksualiteit is vaak een samenspel van libido, erectie, orgasme en ejaculatie.

HET LIBIDO

Het libido, de behoefte aan seks, kan om allerlei redenen afnemen. Zowel lichamelijke factoren (diabetes, hart- en vaatziekten, laag testosterongehalte, obesitas ...) als medicatie (nevenwerkingen) en psychische factoren (relatieproblemen, stress, depressie, faalangst ...) kunnen uw libido verminderen.

Het libido lijdt vaak ook onder een kankerdiagnose, die de zin in seks soms tijdelijk naar de achtergrond doet verdwijnen. Ook na en tijdens de kankerbehandeling kan het libido verminderd zijn. Om daarbij begeleid te worden, kan u doorverwezen worden naar een seksuoloog.

HET ORGASME

Een orgasme is een samenloop van aangename prikkelingen die ontstaan in de hersenen. Wanneer erogene (opwindende) en gevoelige zones geprikkeld worden, kan dat leiden tot een hoogtepunt. Een orgasme is perfect mogelijk zonder erectie of ejaculatie.

DE EJACULATIE OF ZAADLOZING

Een gevolg van de verwijdering van de prostaat en/of blaas is dat een ejaculatie of zaadlozing niet meer mogelijk is. Het gevoel van het orgasme blijft daarentegen wel degelijk aanwezig, zoals hierboven beschreven. De zaadcellen die geproduceerd worden in de teelballen, hebben prostaat- en zaadvocht nodig om het lichaam te kunnen verlaten en om te overleven. Dat is dus niet meer mogelijk nadat de prostaat en de zaadblaasjes verwijderd zijn. Daarom spreekt men over een 'droog orgasme'. Zonder zaadlozing kan een spontane bevruchting ook niet meer plaatsvinden.

Hebt u een actieve kindervens wanneer u de diagnose van blaas- of prostaatkanker krijgt, bespreek dat dan zo snel mogelijk met uw uroloog.

ERECTIELE DYSFUNCTIE

Erectiele dysfunctie is de onmogelijkheid om een erectie te bekomen of te behouden die voldoende stijf is om seksueel actief te zijn. Erectiele dysfunctie na prostaat- en/of blaasverwijdering kan tijdelijk of blijvend zijn, naargelang de zenuwbundels rond de prostaat (deels) gespaard of verwijderd zijn. Ook na een zenuwsparende ingreep, bestaat de kans dat de zenuwbundels maar gedeeltelijk of helemaal niet herstellen.

Het is belangrijk om weten dat de zenuwbundels nog kunnen herstellen tot twee jaar na de ingreep. Zenuwweefsel herstelt traag. Uw herstel is afhankelijk van de uitgevoerde ingreep, maar wordt

ook in belangrijke mate bepaald door eventuele erectiestoornissen of hart- en vaatlijden die u al voor de ingreep had. De uroloog zal u informeren over wat in uw specifieke situatie een realistische verwachting is van het herstel van erectiestoornissen na de ingreep. Overigens geven mannen regelmatig aan dat de lengte van hun penis weinig afgenomen is na deze ingreep.

HET VERANDERDE SEKSLEVEN

De dynamiek binnen een koppel kan veranderen als er seksuele klachten ontstaan. Libidoveranderingen kunnen daaraan bijdragen. Daarom is het belangrijk om een [open communicatie](#) te behouden of te creëren en uzelf ervan bewust te zijn dat het (niet) krijgen van een erectie losstaat van het al dan niet opgewonden worden door de partner.

Een man heeft vaak het gevoel dat hij tekortschiet wanneer hij moeilijker een erectie kan krijgen, maar uit onderzoek blijkt dat het merendeel van de partners dat niet als dusdanig interpreteert. Voor hen is penetratie niet het meest belangrijke aspect van seksualiteit.

Open communicatie hierover kan vaak heel wat frustratie vermijden. Naast penetratie zijn er nog verschillende uitingen van seksualiteit en manieren om seksualiteit, seksueel plezier en genot te beleven. Ook intimiteit is veel meer dan seksualiteit alleen.

Hieronder stellen we een aantal behandelingen voor die kunnen helpen om de erectie te verbeteren. Toch benadrukken we graag dat seksualiteit veel meer is dan penetratie alleen.

Onze seksuologen kunnen u op weg helpen als u het als koppel moeilijk hebt met uw veranderde seksleven. Mannen die geen relatie hebben of homoseksueel zijn, kunnen hierover specifieke vragen hebben. Praat erover met uw seksuoloog en uroloog.

BEHANDELINGEN EN HULPMIDDELEN

MEDICAMENTEUZE BEHANDELING

Orale medicatie (tablet of pilletje)

Orale medicatie is aangewezen als een of beide zenuwbundels tijdens de ingreep kunnen gespaard worden. Wanneer de zenuwen onvoldoende herstellen en u geen volwaardige erectie kunt hebben, kunt u baat hebben bij deze medicatie.

PDE5-inhibitoren (sildenafil, tadalafil, vardenafil en avanafil) hebben als doel de bloeddorstrooming in de penis te stimuleren. De bloedvaten naar en in de zwellichamen van de penis gaan makkelijker open als u deze medicatie neemt. Belangrijk om weten is dat deze medicatie geen spontane erectie geeft, maar de erectie versterkt op momenten van prikkeling of stimulatie (bv. door de partner, een film ...). Enkel het innemen van de medicatie is dus onvoldoende om een erectie te krijgen.

Deze medicatie is verkrijgbaar op voorschrift van een arts, rekening houdend met uw medische voorgeschiedenis en andere medicatie die u neemt. Als u nitraten neemt voor pijn op de borst (bv. molsidomine of isosorbidedinitraat), laat dat dan zeker

weten aan uw arts. Die medicatie mag u niet combineren met erectiemedicatie.

Deze geneesmiddelen verschillen in dosis, duur van de werkzaamheid en mogelijke nevenwerkingen. Houd er rekening mee dat sommige medicatie enige tijd (een half uur tot een uur) voor de geplande betrekkingen moet ingenomen worden. Bepaalde medicatie werkt gedurende enkele uren, andere geneesmiddelen zijn werkzaam tot 24 à 36 uur (weekendpil). Dat wil niet zeggen dat de erectie zolang aanhoudt, maar wel dat u die bepaalde tijd hebt om betrekkingen te hebben. Tadalafil kan in een lage dosis dagelijks genomen worden of in een hogere dosis op aanvraag.

De meest voorkomende nevenwerkingen van deze medicatie zijn hoofdpijn, blozen, misselijkheid en spierpijn (in het geval van tadalafil). Het is mogelijk dat het ene geneesmiddel wel bijwerkingen veroorzaakt en het andere niet. Soms nemen bijwerkingen af nadat u de medicatie meermaals genomen hebt.

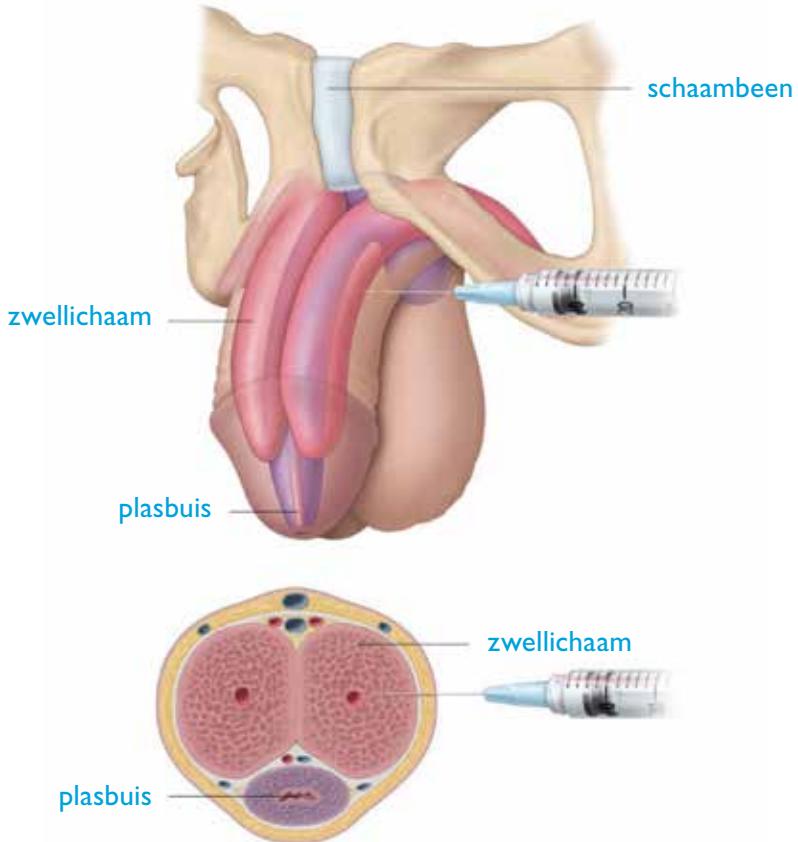
U koopt de medicatie het best bij uw apotheek en niet via andere kanalen zoals het internet. Dat omwille van uw eigen veiligheid. De medicatie wordt niet terugbetaald, maar is sinds de introductie van generieke geneesmiddelen wel veel betaalbaarder geworden.

Crèmes

Alprostadil (Vytaros®) is een crème die u eenvoudig kan inbrengen in de plasbuis. De crème werkt binnen de 5 à 30 minuten na de toediening. De duur van het effect verschilt van persoon tot persoon. Mogelijke bijwerkingen treden vooral lokaal op, zoals een branderig gevoel van de plasbuis.

Intracaverneuze injecties

Als de zenuwbundels niet gespaard werden (omwille van medische redenen) en orale medicatie onvoldoende of niet werkt, kunnen intracaverneuze injecties een oplossing bieden.



© 2018 patients.uroweb ALL RIGHTS RESERVED

Deze medicatie wordt in de zwellichamen ingespoten. Dat zorgt voor de ontspanning van de gladde spieren in de zwellichamen, wat extra bloedtoevoer naar de penis mogelijk maakt. Zonder enige prikkeling of stimulatie wordt op die manier een erectie opgewekt.

Deze behandeling werkt dus ook als de zenuwen beschadigd zijn of als erectiepillen onvoldoende effect hebben.

Binnen UZ Leuven wordt er gewerkt met medicatie die in de apotheek van het ziekenhuis zelf wordt bereid. De arts bepaalt of u in aanmerking komt voor deze behandeling.

De arts bepaalt de dosis voor een eerste (proef)inspuiting en beoordeelt de duur en de hardheid van de erectie. Deze eerste injectie geeft in regel geen volledige erectie en heeft vooral als doel om te bepalen wat voor u een veilige startdosis zou zijn. Afhankelijk daarvan wordt de dosis aangepast. Vervolgens leert een gespecialiseerde verpleegkundige aan u of uw partner hoe u de injectie zelfstandig kunt uitvoeren. Het inspuiten van een te hoge dosis kan een verlengde erectie veroorzaken en daarom raden we aan dat u de opschaling van de dosis, zoals aangegeven door de verpleegkundige, strikt volgt.

De injectie gebeurt met een fijn, kort naaldje. Enige tijd na de injectie (5 à 20 minuten) krijgt u een erectie voor bepaalde duur.

HULPMIDDELEN

Vacuümpomp

Een vacuümpomp creëert onderdruk rondom de penis en zorgt er zo voor dat er een kunstmatige erectie wordt opgewekt. Het bloed wordt naar de penis (de zwellichamen) gezogen door middel van een elektrische (of manuele) pomp.

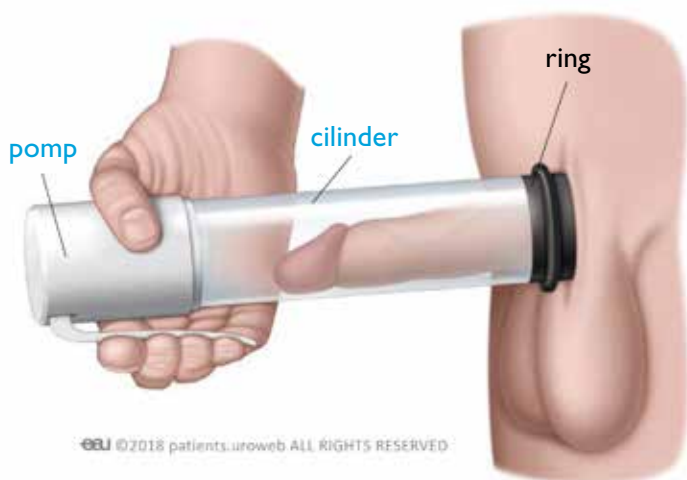
Als de penis voldoende stijf is, wordt er een speciale ring geplaatst aan de basis van de penis. Om de ring aan te brengen, wordt er

gebruikgemaakt van gel om de aansluiting van de pomp op de huid en het glijden van de ring te bevorderen. De ring voorkomt dat het bloed weer uit de penis stroomt, zodat de erectie een bepaalde tijd (max. 30 minuten) kan aanhouden.

Doordat er geen actieve bloedinstroom in de penis is, kan die wat koud en gestuwd aanvoelen en lichtjes blauw ogen. Hij kan ook instabieler zijn in vergelijking met een natuurlijke, spontane erectie.

Een vacuümpomp kan ook gebruikt worden zonder de ring, om de erectie wat steviger te maken of sneller te doen opkomen, bijvoorbeeld in combinatie met erectiemedicatie.

De vacuümpomp veroorzaakt weinig tot geen bijwerkingen, behalve dat de penis koud kan aanvoelen en een licht blauwe kleur kan krijgen. De arts bepaalt of er geen tegenindicaties zijn. Als een vacuümpomp voor u een oplossing kan zijn, krijgt u de nodige informatie over de aankoop.



OPERATIEVE BEHANDELING

Erectie-implantaat

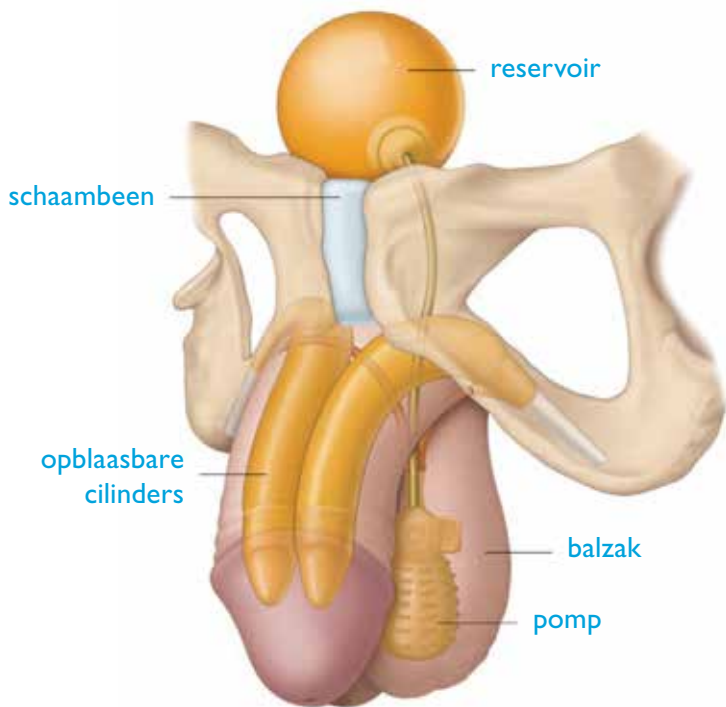
Bij een erectie- of penisimplantaat worden er tijdens een ingreep kunstmatige zwellichamen geïmplanteerd in de eigen zwellichamen (corpus cavernosum). Met behulp van een pompje dat in de balzak wordt ingebracht, kunnen de zwellichamen opgepompt worden. In de onderbuik wordt er een ballonnetje met water ingebracht.

Wanneer u het pompje activeert, wordt het water van het ballonnetje naar de zwellichamen gestuurd en ontstaat er een erectie. Als u het pompje voor de tweede keer activeert, loopt het water vanuit de zwellichamen terug naar het ballonnetje, waardoor het implantaat weer afzwakt en slap wordt.

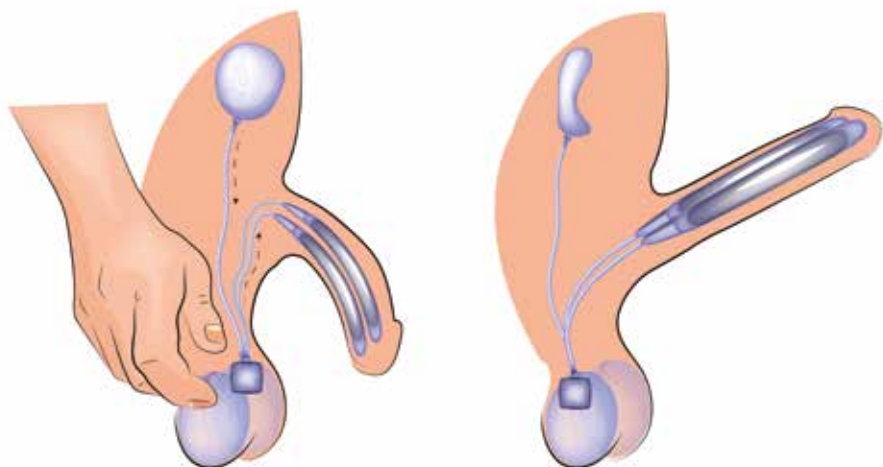
Een penisimplantaat is een mechanische oplossing en werkt altijd, terwijl medicatie soms een wisselend effect kan hebben. Dat maakt dat het tevredenheidspercentage van deze behandeling erg hoog is (90 procent), als men voldoende informatie en begrip heeft voor de ingreep. De glans (eikel) is soms gevoeliger en ook minder hard.

Een erectie-implantaat kost bij aankoop 5.000 euro, waarvan u als patiënt uiteindelijk zelf 1.000 euro betaalt. De rest van de kosten, alsook uw hospitalisatie en de ingreep zelf, worden terugbetaald door de ziekteverzekering.

Naast implantaten met een pompmechanisme, bestaan er ook implantaten uit plooibare cilinders. Die cilinder(s) implanteert men ook in de zwellichamen, maar moet u met de hand hanteren. De arts bepaalt of u in aanmerking komt en welk implantaat het meest voor u geschikt is.



©2018 patients.uroweb ALL RIGHTS RESERVED



TERUGBETALING

Enkel een erectieprothese wordt terugbetaald. Bij medicatie, crèmes of een vacuümpomp is dat niet het geval.

VRAGEN OF TWIJFELS

Deze informatie kan u overweldigen en zelfs doen twijfelen om te kiezen voor een behandeling. Aarzel niet om contact op te nemen en u verder te informeren bij de juiste personen.

Raadpleging urologie

- urologie@uzleuven.be
- 016 34 66 85

Zorgteam urologie (na verwijdering van de prostaat)

- zorgteam.urologie@uzleuven.be
- 016 34 50 34

ERP-team (na verwijdering van de blaas en prostaat)

- erp.urologie@uzleuven.be

Seksuoloog – Hannah Demessemaeker

- hannah.demessemaeker@uzleuven.be

NOTITIES

© april 2021 UZ Leuven

Overname van deze tekst en illustraties is enkel mogelijk na toestemming van de dienst communicatie UZ Leuven.

Ontwerp en realisatie

Deze tekst werd opgesteld door de dienst urologie in samenwerking met de dienst communicatie.

Je vindt deze brochure ook op www.uzleuven.be/brochure/701372.

Opmerkingen of suggesties bij deze brochure kun je bezorgen via communicatie@uzleuven.be.

Verantwoordelijke uitgever
UZ Leuven
Herestraat 49
3000 Leuven
tel. 016 33 22 11
www.uzleuven.be

 mynexuzhealth



Raadpleeg je medisch dossier via
www.mynexuzhealth.be
of download de app

